

Fonetiikkaa
suomenopettajille

Ääntämisen oppiminen

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

 Kielibuusti
Språkboost

Oppiminen alkaa jo ennen syntymää

- Vastasyntyneellä on kyky erotella eri kielissä käytetyt äänteet toisistaan. Vaikka hänellä ei ole vielä käsitystä kielestä tai merkityksistä, hänen aivonsa erottelevat jo äänteiden välisiä foneettisia eroja.
- Vauva kuulee ympärillään jatkuvasti puhetta. Noin 6 kk:n iässä äidinkielen foneemit alkavat muodostua eniten kuultujen äänteiden kautta.
- Nämä protoäänteet ”vetävät puoleensa” aivojen samankaltaisiksi tunnistamia äänteitä.
- Äidinkielen foneemisto on valmis 10-12 kk:n iässä (*Native language magnet theory*, NLM, Kuhl).

L1 ja L2

L1:

äidinkieli, ensikieli

L2:

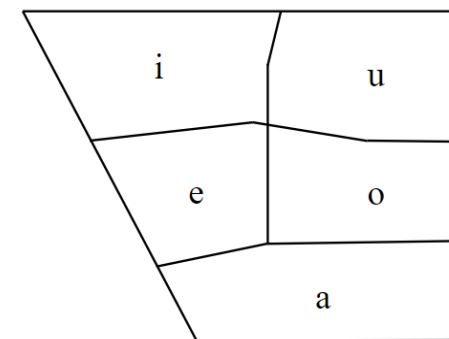
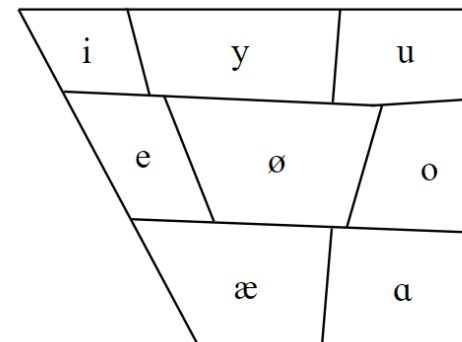
toinen kieli, vieras kieli
(Suomessa S2)

Vieraan kielen äänneiden oppiminen

- Vierasta kieltä opiskeltaessa tarvitaan uusia, vieraan kielen fonologian mukaisia äännekategorioita.
- Flege (*Speech learning model, SLM*) jaottelee opittavat äänneet kolmeen ryhmään:
 1. identtiset äänneet (helppo ottaa käyttöön, koska samanlaiset)
 2. uudet äänneet (aluksi ehkä vaikeita, mutta muodostavat helposti oman kategorian)
 3. samankaltaiset äänneet (usein vaikea oppia, koska ne voidaan virheellisesti havaita ja tuottaa äidinkielen mallin mukaisena)
- Toistojen ja harjoittelun myötä aivoihin syntyy uusi äännekategoria.

Vokaaliavaruudet: suomi ja espanja

- Kuvissa suomen 8 vokaalin (ylh.) ja espanjan 5 vokaalin (alh.) vokaaliavaruudet.
- Kun espanjalainen puhuja opiskelee suomea, hänen täytyy oppia jakamaan kuulemansa vokaalihavainnot suomen kahdeksaan kategoriaan espanjan viiden sijasta.
- Esimerkiksi [æ] ja [ɑ] ero voi olla vaikea, sillä espanjassa kaikki väljät vokaaliäänteet tulkitaan samaksi vokaaliksi [a].

Ääntämisen oppimiseen vaikuttavat mm.

- ikä
- äidinkieli /-kielet sekä muut opitut kielet
- oppimisympäristö, altistuminen vieraalle kielelle
- yhteisölliset ja yksilölliset tekijät

Ääntämisen opetuksen tehtävänä

kiinnostuksen
herättäminen

tietoisuuden
parantaminen

tavoitteellinen
harjoittelu

Opettajan on tärkeä tuoda esille,
että vieras aksentti ei haittaa.

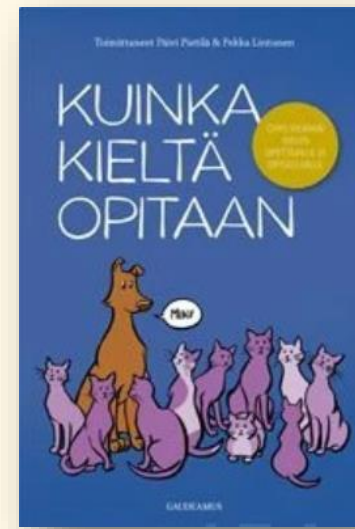
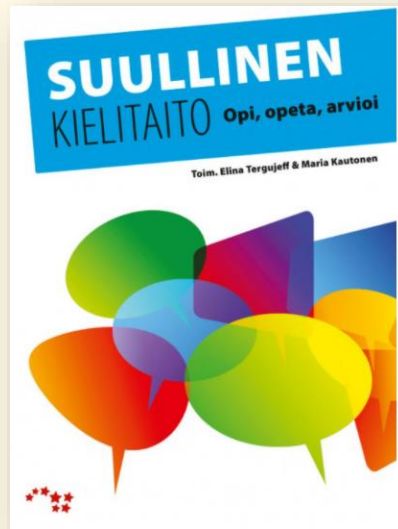
Opetuksen tavoitteena ei ole ”täydellinen,
natiivinkaltainen” ääntäminen.

Vieras aksentti

- Äänne- ja prosodisen tason piirteet, jotka syntyperäinen puhuja erottaa ei-syntyperäisen puhujan piirteiksi.
- Myös kuulijan (oikeat tai virheelliset) oletukset puhujasta vaikuttavat aksentin vaikutelmaan.
- Kaikissa kulttuureissa on ääntämismormeja, jotka vaihtelevat tilanteittain ja alueellisesti. Normeista poikkeava puhe koetaan ”vieraaksi”.
- Vieras aksentti ei suoraan merkitse epäsujuvaa puhetta tai huonoa ymmärrettävyyttä!

Lisää keskustelua
vieraasta aksentista
löydät tämän videosarjan
jaksosta *Muutama
konsonantti valokeilassa:*
/ŋ, r, l, h/

Suosittelavaa luettavaa:

Kirjojen tarkemmat tiedot löydät oheismateriaalin kirjallisuusluettelosta.

Tekijät

Päivi Virkkunen ja Yrjö Lauranto

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

 Kielibuusti
Språkboost

©2022 Päivi Virkkunen ja Yrjö Lauranto
Fonetiikkaa suomenopettajille -oheismateriaali, elokuu 2022,
jonka tekijät ovat Päivi Virkkunen ja Yrjö Lauranto, on
lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -
lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). Materiaali on saatavilla osoitteessa kielibuusti.fi.